

Codi: 244020 **Curs 2007-08**
Assignatura: **Psicologia de l'educació**
Departament: Psicologia Evolutiva i de l'Educació
Caràcter: Troncal
Matèria troncal: Psicologia de l'educació
Cicle: Segon
Semestre: Cinquè

Crèdits totals: 9
Crèdits teòrics: 6 Hores presencials setmanals: 4,5
Crèdits pràctics: 3 Hores tutorial setmanals: 1,5

Coordinador/a: Javier Onrubia Goñi

DESCRIPTORS

Els descriptors, indicadors del contingut de l'assignatura, són els següents: educació escolar; construcció del coneixement; influència educativa; interacció educativa; pràctiques educatives escolars; sentit de l'aprenentatge escolar; significat de l'aprenentatge escolar;

RECOMANACIONS

Per seguir amb aprofitament l'assignatura és convenient haver cursat "Bases i inicis del desenvolupament", "Desenvolupament en la segona i tercera infància", "Aprenentatge i motivació", i "Adolescència, maduresa i senectut".

OBJECTIUS

Objectius generals:

1. Analitzar les relacions entre l'educació i el desenvolupament humà, i la seva concreció en algunes pràctiques educatives habituals en les societats occidentals com ara l'educació familiar, l'educació a través dels mitjans de comunicació o l'educació escolar.
2. Analitzar, des de una perspectiva psicològica, les pràctiques educatives escolars, les característiques de l'aprenentatge que promouen aquestes pràctiques i el seu impacte en el desenvolupament personal.
3. Introduir els alumnes en un marc de referència psicològic que els ajudi a analitzar i comprendre els processos escolars d'ensenyament i aprenentatge, alhora que els permeti establir connexions significatives entre diferents marcs teòrics treballats al llarg de l'ensenyament de Psicologia.

Objectius específics:

1. Ajudar els alumnes a adquirir una visió de la Psicologia de l'Educació com a disciplina de caràcter aplicat que elabora models explicatius del seu objecte d'estudi, genera procediments d'intervenció sobre aquest objecte d'estudi i contribueix a fonamentar unes pràctiques professionals.
2. Potenciar en els/les alumnes el coneixement dels trets fonamentals de l'organització social de l'educació i les característiques més rellevants de les pràctiques educatives escolars en contraposició a les característiques d'altres pràctiques educatives.
3. Ajudar els alumnes a assolir el coneixement d'un marc conceptual de referència integrador de caire constructivista que els permeti una aproximació a l'anàlisi dels processos educatius en general, i dels processos escolars d'ensenyament i aprenentatge en particular, dels principals factors que hi intervenen i de les relacions que s'hi estableixen entre ells.

4. Ajudar els/les alumnes a adquirir un coneixement aprofundit d'alguns processos intrapsicològics i interpsicològics que tenen una especial rellevància en l'aprenentatge escolar, tot situant aquest coneixement en un marc conceptual de referència integrador de caire constructivista.

5. Afavorir en els/les alumnes l'adquisició i la utilització de procediments i estratègies de treball que els capacitin per abordar amb garanties d'èxit la recerca d'informacions rellevants per a l'anàlisi dels processos escolars d'ensenyament i aprenentatge, així com per valorar críticament aquestes informacions i obtenir les conclusions oportunes.

6. Ajudar els/les alumnes a adquirir i practicar estratègies de treball grupal, així com actituds de col·laboració, respecte, rigor intel·lectual i discreció, que són necessàries per a l'anàlisi de les pràctiques educatives des de la perspectiva de la psicologia de l'educació i de la instrucció.

Per tal d'assolir aquests objectius, es proposa l'organització dels crèdits teòrics i pràctics i la metodologia de treball que es descriuen tot seguit.

TEMARI

Teoria:

TEMA 1. Psicologia, educació i psicologia de l'educació. L'educació i els processos de desenvolupament personal i de socialització. Contextos de desenvolupament, escenaris educatius i pràctiques educatives. La PE i les pràctiques educatives. Els àmbits d'activitat científica i professional de la PE.

TEMA 2. La psicologia de l'educació i l'estudi de les pràctiques educatives escolars. Educació i educació escolar. Les característiques de les pràctiques educatives escolars. La contribució de la psicologia de l'educació i de la instrucció a l'estudi i millora de les pràctiques educatives escolars.

TEMA 3. Vers una aproximació multidisciplinària de l'estudi de les pràctiques educatives escolars: la concepció constructivista de l'ensenyament i de l'aprenentatge. Els nivells de configuració i anàlisi de les pràctiques educatives escolars. Els principis bàsics de la concepció constructivista. La construcció d'aprenentatges significatius i l'ajuda ajustada.

TEMA 4. Interacció educativa i aprenentatge escolar: la interacció professor/alumnes. La interacció professor/alumnes en el marc del grup classe. Interacció professor/alumnes i construcció del coneixement: de l'anàlisi de la interacció a l'anàlisi de la interactivitat.

TEMA 5. Interacció educativa i aprenentatge escolar: la interacció entre alumnes. La interacció entre alumnes en el marc del grup classe. El valor educatiu de la interacció entre alumnes. L'organització social de les activitats d'ensenyament i aprenentatge. Interacció entre alumnes i construcció del coneixement: processos interpsicològics implicats.

TEMA 6. Intel·ligència, intel·ligències, capacitat d'aprenentatge i rendiment escolar. Desenvolupament intel·lectual i capacitat d'aprenentatge. Intel·ligència general i rendiment escolar. Aptituds intel·lectuals i capacitat d'aprenentatge. Les concepcions no unitàries de la intel·ligència. Diferències individuals, ensenyament i aprenentatge escolar.

TEMA 7. L'ús estratègic del coneixement: coneixement declaratiu, habilitats, estratègies i processos metacognitius en l'aprenentatge escolar. Habilitats generals i coneixements específics en l'aprenentatge escolar. Estratègies d'aprenentatge i metacognició Tipologia de les estratègies d'aprenentatge. Pautes per a l'ensenyament de les estratègies d'aprenentatge.

TEMA 8. Motivació i enfocament de l'aprenentatge escolar. Motivació, motius i estratègies motivacionals en l'aprenentatge escolar. El perfil motivacional dels alumnes. Tipus de metes i motivació per aprendre. Ensenyament i estratègies motivacionals.

TEMA 9. Representacions, atribucions i expectatives en l'aprenentatge escolar. Rols i relacions interpersonals en l'educació escolar. La representació d'un mateix: autoconcepte, autoconcepte acadèmic i autoestima. La representació mútua professor/alumnes. Expectatives dels professors i rendiment escolar. Els patrons atribucionals i la seva repercussió en l'aprenentatge escolar.

Metodologia de treball:

La docència corresponent als crèdits teòrics s'organitzarà al voltant de la presentació dels diferents temes per part del professor o professora encarregat/ada de l'assignatura, d'acord amb les següents fases i activitats:

(i) Prèviament a la presentació i explicació del tema, s'assenyalarà un text de lectura obligatòria relacionat amb els continguts que s'ha previst treballar.

(ii) Presentació i explicació del tema per part del professor o professora. Aquesta explicació prestarà una atenció preferent als punts del tema que no estiguin suficientment desenvolupats en la lectura obligatòria i/o que presentin una major dificultat de comprensió.

(iii) Lectura i elaboració individual o grupal del text proposat com a lectura obligatòria. Els/les alumnes hauran de fer aquest treball de lectura i elaboració abans d'acabar la presentació del tema a la classe.

(iv) Discussió i aclariment dels dubtes sobre els continguts del tema que hagin pogut quedar després de —o sorgir com a conseqüència de— la lectura i elaboració del text i l'exposició del professor/a.

Pràctiques (vegeu fitxes adjuntes)

Activitats pròpies de l'estudiant (vegeu fitxes adjuntes)

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia fonamental:

— Coll, C.; Palacios, J.; MARCHESI, A. (comp.) (2001). *Desarrollo psicológico y Educación. Vol. II Psicología de la Educación Escolar*. Madrid: Alianza.

Bibliografia d'aprofundiment:

— Alonso Tapia, J. (1997). *Motivar para el aprendizaje. Teoría y estrategias*. Barcelona: Edebé.

— Ausubel, D.P. (2002). *Adquisición y retención del conocimiento. Una perspectiva cognitiva*. Barcelona: Paidós.

— Badia, A.; Mauri, T., Monereo, C. (2004). *La práctica psicopedagógica en educación formal*. Barcelona: Ediuoc.

— Biddle, B. J.; Good, Th. L; Goodon, I. F. (ed.). *La enseñanza y los profesores*. Vol. I, *La profesión de enseñar*. Vol. II, *La enseñanza y sus contextos*. Vol. III, *La reforma de la enseñanza en un mundo en transformación*. Barcelona: Paidós.

— Bruner, J. (1997). *La educación, puerta de la cultura*. Madrid: Aprendizaje/Visor.

— Claxton, G. (2001). *Aprender. El reto del aprendizaje continuo*. Barcelona: Paidós.

— Coll, C.; Martín, E.; Mauri, T.; Miras, M.; Onrubia, J.; Solé, I.; Zabala A. (1993). *El constructivismo en el aula*. Barcelona: GRAO.

— Daniels, H. (2003). *Vygotsky y la pedagogía*. Barcelona: Paidós.

— Gardner, H. (1995). *Inteligencias múltiples. La teoría en la práctica*. Barcelona: Paidós.

- Garma, A. M^a; Elexpuru, I. (1999). *El autoconcepto en el aula. Recursos para el profesorado*. Barcelona: edebé.
- Mayer, R.E. (2002). *Psicología educativa. Áreas de conocimiento*. Prentice Hall.
- Mercer, N. (1997). *Palabras y mentes. Cómo usamos el lenguaje para pensar juntos*. Barcelona: Paidós.
- Monereo, C.; Solé, I. (1996). *El asesoramiento psicopedagógico: una perspectiva profesional y constructivista*. Madrid: Alianza.
- Monereo, C.; Castelló, M. (1997). *Las estrategias de aprendizaje. Cómo incorporarlas a la práctica educativa*. Barcelona: Edebé.
- Novak, J. D. (1998). *Conocimiento y aprendizaje: Los mapas conceptuales como herramientas facilitadoras para escuelas y empresas*. Madrid: Alianza.
- Pozo, J. I. (1996). *Aprendices y maestros*. Madrid: Alianza.
- Pozo, J. I.; Postigo, Y. (2000). *Los procedimientos como contenidos escolares*. Barcelona: edebé.
- Reigeluth, C. M. (ed.) *Diseño de la instrucción. Teorías y modelos*. Madrid: Santillana, 2000.
- Rogoff, B. (1993). *Aprendices del pensamiento. El desarrollo cognitivo en el contexto social*. Barcelona: Paidós.
- Tharp, R. G.; Estrada, P.; Stoll Danton, S.; Yamauchi, L. A. (2003). *Transformar la enseñanza. Excelencia, equidad, inclusión y armonía en las aulas y las escuelas*. Barcelona: Paidós.

AVALUACIÓ

L'assignatura té un sistema d'avaluació continuada. La participació activa i continuada de l'estudiant en el conjunt de les sessions presencials de l'assignatura, tant teòriques com pràctiques, es considera un requisit imprescindible per a la participació en aquest sistema d'avaluació continuada.

Per a aquesta avaluació continuada s'utilitzaran els següents instruments d'avaluació:

1. Elaboració de tres breus síntesis dels continguts treballats a les classes teòriques i pràctiques corresponents als tres blocs en què s'organitza el temari (bloc 1: temes 1 i 2; bloc 2: temes 3, 4 i 5; bloc 3: temes 6, 7 8 i 9), d'acord amb els formats i criteris que s'estableixin. La primera i la tercera de les síntesis s'elaboraran de manera individual, mentre que la segona es realitzarà en grup. Cadascuna de les tres síntesis es lliurarà al professor/a en un termini màxim de quinze dies a partir del moment en què es tanqui en les sessions de classe presencial el bloc corresponent. La primera síntesi rebrà una puntuació entre 0 i 1,5 punts; la segona, entre 0 i 2 punts; i la tercera, entre 0 i 2,5 punts. La manca de compliment del requisit de participació activa i continuada de l'estudiant en el conjunt de les sessions presencials de l'assignatura, tant teòriques com pràctiques, comportarà una puntuació de 0 punts en cadascuna de les tres síntesis.
2. Elaboració de dos informes sobre les pràctiques de l'assignatura -veure les fitxes de pràctiques-, d'acord amb els formats i criteris que s'estableixin. Els dos informes s'elaboraran en grup. Cadascun dels dos informes es lliurarà al professor/a en un termini màxim de quinze dies a partir del moment en què es tanqui en les sessions de classe presencial la pràctica corresponent. Cada informe rebrà una puntuació entre 0 i 1,5 punts. La manca de compliment del requisit de participació activa i continuada de l'estudiant en el conjunt de les sessions presencials de l'assignatura, tant teòriques com pràctiques, comportarà una puntuació de 0 punts en cadascun dels dos informes.
3. Elaboració d'un treball relacionat amb la monografia proposada en el marc de l'activitat pròpia de l'alumne. El treball s'elaborarà de manera individual, i rebrà una puntuació entre 0 i 1 punt.

La qualificació final de l'assignatura s'establirà en una escala de 0 a 10 punts. La qualificació de l'estudiant en aquesta escala s'obindrà a partir del resultat de la suma de les puntuacions obtingudes en els tres apartats anteriors, sempre i quan la puntuació global de les tres síntesis dels continguts treballats a les classes teòriques i pràctiques sigui igual o superior a 3 punts, i la puntuació global dels dos informes de pràctiques sigui igual o superior a 1,5 punts. Cas que aquestes condicions no es compleixin, la qualificació final de

l'estudiant en l'assignatura serà de "SUSPENS", amb independència de totes les altres puntuacions obtingudes. Per superar l'assignatura l'estudiant haurà d'obtenir, en el marc de les condicions indicades, una suma mínima de 5 punts.

L'estudiant que vulgui acollir-se a l'avaluació única haurà de manifestar aquesta decisió per escrit al seu professor dintre del termini de vint dies naturals, comptables des de l'inici del període lectiu del semestre, com estableix la normativa complementària d'avaluació i qualificació dels aprenentatges de la Facultat de Psicologia.

L'avaluació única consistirà en un examen escrit, que es durà a terme en la data i hora fixades pel Consell d'Estudis de l'ensenyament per a l'avaluació única de l'assignatura. El contingut de l'examen és el conjunt de continguts, teòrics i pràctics, de l'assignatura, d'acord amb el present pla docent (temari de teoria, pràctiques, activitats pròpies de l'alumne). L'examen constarà de dues parts. En la primera es proposarà un conjunt de preguntes curtes amb espai limitat de mig foli per a cada resposta: l'estudiant haurà d'eleger 7 preguntes per respondre-les, d'entre 9 proposades). La resposta a cada pregunta d'aquesta part de l'examen es puntuarà entre 0 i 1 punt. La segona part de l'examen constarà d'una pregunta d'aplicació (supòsit, cas pràctic, situació-problema) en què l'estudiant haurà de demostrar la seva capacitat d'utilitzar de manera funcional els continguts de l'assignatura. La resposta a aquesta pregunta es puntuarà entre 0 i 3 punts. En aquesta modalitat d'avaluació, la qualificació final de l'assignatura s'establirà igualment en una escala de 0 a 10 punts. La qualificació de l'estudiant en aquesta escala s'obtindrà a partir del resultat de la suma de les puntuacions obtingudes en les diferents preguntes de l'examen, sempre i quan la puntuació de la primera part sigui igual o superior a 3,5 punts i la puntuació de la segona part sigui igual o superior a 1,5 punts. Cas que aquesta condició no es compleixi, la qualificació final de l'estudiant en l'assignatura serà de "SUSPENS", amb independència de totes les altres puntuacions obtingudes en l'examen. Per superar l'assignatura l'estudiant haurà d'obtenir, en el marc de les condicions indicades, una suma mínima de 5 punts.

**PRÀCTIQUES DE L'ASSIGNATURA TRONCAL
PSICOLOGIA DE L'EDUCACIÓ**

Pràctica número 1 (Obligatòria)

Títol de la pràctica	La dimensió tècnico-pràctica de la Psicologia de l'Educació: l'àmbit professional de la Psicologia de l'Educació
Tipus de pràctica	Seminari
Objectius	<p>Les pràctiques de l'assignatura tenen com a finalitat aprofundir en els coneixements psicoeducatius i en la seva utilització com a marc d'anàlisi i interpretació de la realitat educativa. Concretament, en aquesta primera pràctica hom pretén que l'alumne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pugui delimitar l'espai professional del psicòleg educatiu a través d'informació diversa i dels serveis que s'hi troben associats; - posi en pràctica les estratègies i les actituds vinculades al treball conjunt: establiment d'objectius compartits; planificació de cursos d'acció adients; seguiment i avaluació dels processos duts a terme; elaboració de conclusions; actituds de respecte, rigor i gust per la feina ben feta.
Contingut	<p>Els alumnes, organitzats en grups de 4-6, resoldran diferents problemes relacionats amb els processos d'ensenyament i aprenentatge mitjançant els conceptes apresos a l'assignatura. Amb aquesta finalitat, duran a terme les activitats següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estat inicial de les seves representacions sobre l'espai professional dels psicòlegs que treballen en l'àmbit educatiu; - cerca d'informació documental, a través de diverses fonts, sobre la configuració de l'espai professional del psicòleg educatiu; - elaboració de conclusions sobre els àmbits professionals del psicòleg educatiu i els serveis que s'hi troben vinculats.
Durada	<p>5 sessions de classe de pràctiques (cerca d'informació; discussions, conclusions, postes en comú) de 1,5 h.: 7,5 h. Cerca d'informacions: 5 h. Elaboració de l'informe final: 5 h. TOTAL: 17,5 hores</p>
Avaluació	<p>En el marc de l'avaluació continuada de l'assignatura, els/les alumnes elaboraran una fitxa/informe en grup del treball fet al voltant d'aquesta pràctica, un cop estigui finalitzada. Les característiques i l'extensió de la fitxa/informe s'especificaran abans d'iniciar la pràctica. L'informe es lliurarà al professor/a en un termini màxim de quinze dies a partir del moment en què es tanqui en les sessions de classe presencial la pràctica corresponent.</p> <p>L'informe rebrà una puntuació entre 0 i 1,5 punts. La manca de compliment del requisit de participació activa i continuada de l'estudiant en el conjunt de les sessions presencials de l'assignatura, tant teòriques com pràctiques, comportarà una puntuació de 0 punts en aquest informe.</p>

**PRÀCTIQUES DE L'ASSIGNATURA TRONCAL
PSICOLOGIA DE L'EDUCACIÓ**

Pràctica número 2 (Obligatòria)

Títol de la pràctica	La dimensió tècnico-pràctica de la Psicologia de l'Educació: funcions i tasques dels psicòlegs escolars.
Tipus de pràctica	Seminari
Objectius	<p>En aquesta segona activitat, des del punt de vista procedimental, els alumnes hauran de posar en pràctica les estratègies implicades en el treball en grup, la reflexió sobre els propis coneixements i l'obtenció d'informació mitjançant l'entrevista.</p> <p>En concret, hom pretén que en aquesta pràctica l'alumne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – es familiaritzi amb una visió dialèctica de les relacions entre la teoria i la pràctica; en concret, hom pretén que aprofundeixi en el coneixement sobre la dimensió tècnico-pràctica de la Psicologia de l'Educació; – es familiaritzi amb una visió dialèctica entre la teoria i la pràctica; en concret, hom pretén que es familiaritzi amb l'ús del coneixement teòric en la seva vessant d'eina d'anàlisi de les pràctiques educatives; – posi en pràctica les estratègies i les actituds vinculades al treball conjunt: establiment d'objectius compartits; planificació de cursos d'acció adients; seguiment i avaluació dels processos duts a terme; elaboració de conclusions; actituds de respecte, rigor i gust per la feina ben feta.
Contingut	<p>Els alumnes, organitzats en grups de 4-6, duran a terme les activitats següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> – entrevista a psicòlegs que treballen en l'àmbit de la psicologia educativa; – identificació de les funcions i tasques del psicòleg educatiu entrevistat. Vinculació de les tasques a les diferents temàtiques específiques treballades al llarg de l'assignatura
Durada	<p>5 sessions de classe de pràctiques (elaboració de l'entrevista, realització de la mateixa, elaboració de la informació i posta en comú) de 1,5 h.: 7,5 h.</p> <p>Cerca d'informacions: 5 hs.</p> <p>Elaboració de l'informe: 3 h.</p> <p>TOTAL: 13,5 hores</p>
Avaluació	<p>En el marc de l'avaluació continuada de l'assignatura, els/les alumnes elaboraran una fitxa/informe en grup del treball fet al voltant d'aquesta pràctica, un cop estigui finalitzada. Les característiques i l'extensió de la fitxa/informe s'especificaran abans d'iniciar la pràctica. L'informe es lliurarà al professor/a en un termini màxim de quinze dies a partir del moment en què es tanqui en les sessions de classe presencial la pràctica corresponent.</p> <p>L'informe rebrà una puntuació entre 0 i 1,5 punts. La manca de compliment del requisit de participació activa i continuada de l'estudiant en el conjunt de les sessions presencials de l'assignatura, tant teòriques com pràctiques, comportarà una puntuació de 0 punts en aquest informe.</p>

**ACTIVITATS PRÒPIES DE L'ESTUDIANT
DE L'ASSIGNATURA TRONCAL
PSICOLOGIA DE L'EDUCACIÓ**

Activitat pròpia única (Obligatòria)

Títol de l'activitat	Lectura de textos sobre Psicologia de l'educació
Objectius	<p>El treball propi de l'assignatura té com a finalitat ajudar a l'alumne a dur a terme un aprenentatge el més significatiu possible dels continguts bàsics de l'assignatura que s'hi treballen.</p> <p>En concret, hom pretén que l'alumne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – conegui un marc conceptual de referència que li permeti una aproximació a l'anàlisi dels processos educatius en general, i dels processos escolars d'ensenyament i aprenentatge en particular, dels principals factors que hi intervenen i de les relacions que s'hi estableixen; – adquireixi un coneixement aprofundit d'alguns dels processos intra i interpsicològics que tenen una especial rellevància en l'aprenentatge escolar; – desenvolupi i utilitzi procediments i estratègies de treball autònom que el capacitin per abordar la recerca d'informacions rellevants per a l'anàlisi dels processos escolars d'ensenyament i aprenentatge, així com per valorar críticament aquestes informacions i obtenir les conclusions oportunes.
Contingut	<p>El treball propi de l'alumne s'organitzaran al voltant de dues activitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> – realització individual o en grup de les lectures obligatòries corresponents als diferents temes del programa; – lectura d'una monografia proposada pel professor/a sobre continguts relacionats amb un tema específic del programa.
Avaluació	Elaboració d'un treball relacionat amb la monografia proposada. El treball s'elaborarà de manera individual, i rebrà una puntuació entre 0 i 1 punt.
Durada	<p>Elaboració de les lectures obligatòries dels temes : 18-20 hores.</p> <p>Lectura i elaboració de la monografia : 12-15 hores.</p> <p>TOTAL: 30-35 hores.</p>